

Türkiye’de Topluma Hizmet Uygulamaları Konulu Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme

A Review on Community Service Learning Studies in Turkey

Merve NOYAN,¹ Alper KESTEN²

¹ Sorumlu Yazar, Yüksek Lisans Öğrencisi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye, mervenoyan26@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0001-7589-3753>)

² Prof. Dr., Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye, akesten@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0003-2657-3168>)

Geliş Tarihi: 25.09.2020

Kabul Tarihi: 24.12.2020

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de topluma hizmet uygulamaları konulu makalelerin tespit edilmesi ve bu makalelerin analiz edilmesidir. Çalışma kapsamında internet ortamında yapılan tarama ile Google Akademik, TR Dizin ve SOBIAD üzerinden topluma hizmet uygulamaları konulu çalışmaların tam metnine ulaşılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini 2009-2019 yılları arasında topluma hizmet uygulamaları alanında farklı dergilerde yayımlanmış 55 makale oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile incelenen makaleler içerik analizine tabii tutularak yayımlandıkları yıla, örneklem/çalışma grubuna, araştırma yöntemine, araştırma desenine ve alanlarına göre sınıflandırılmışlardır. Alanyazın incelemesi sonucunda ulaşılan makalelerin çoğunlukla nitel araştırma yöntemlerine başvurarak hazırlandığı görülmüştür. Araştırma desenlerinde ise çeşitlilik olmakla birlikte en fazla başvurulan yöntem tarama modelidir. Bunun yanı sıra topluma hizmet uygulamaları konulu makalelerin en fazla yazıldığı yıl 2011, 2012 ve 2014 yılları olmuştur. Örneklem/çalışma grubu dağılımına baktığımızda ise öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmalar sayıca fazladır. Topluma hizmet uygulamaları konulu makaleler farklı alanlarla bağlantı kurularak hazırlanmıştır. Bu bağlantı en fazla sosyal bilgiler öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği alanlarıyla kurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Topluma hizmet, topluma hizmet uygulamaları, doküman analizi.

ABSTRACT

The aim of this study is to identify and analyze the article about community service applications in Turkey. Within the scope of the study, the full texts of the studies on community service learning are obtained from Google Scholar, TR Index and SOBIAD through internet survey. The sample of this study consists of 55 articles which published in different journals in the field of community service learning between 2009 - 2019. These articles were analyzed using the document analysis method, which is one of the qualitative research methods. After that content analysis was used and articles classified according to publication year, study group, research method, research design and fields. It is seen that the articles obtained as a result of the literature review are mostly prepared by applying qualitative research methods. In research designs, although there is variety, the most used method is the survey model. In addition, articles on community service learning were mostly written in 2011, 2012 and 2014. When we look at the study group distribution, the number of studies conducted with pre-service teachers is high. Articles on community service learning have been prepared in connection with different fields. This link is most often established with social studies teaching and primary school teaching.

Keywords: Community service, community service learning, document analysis.

GİRİŞ

Yenilenen ve gelişen dünyada çağdaş yaşama ulaşabilmek adına okullarda iyi bir eğitimin veriliyor olması gerekmektedir. Okullardaki başarının nitelikli öğretmenler olmadan yükseltilemeyeceği ileri sürülebilir (Seferoğlu, 2004). Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilebilmesi çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılmasına ve yöntemlerin amaca hizmet edecek şekilde hazırlanmasına bağlıdır. Son zamanlarda öğretmenlik eğitimi veren kurumların müfredatına toplumun sorunlarının nasıl çözüleceğine ilişkin bilgi, kabiliyet, davranış ve anlayışlar kazandırmaya yönelik konuların girmeye başladığı görülmüştür. Bu bağlamda, 2006 yılında YÖK tarafından öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programına topluma hizmet uygulamaları (THU) dersi uygulamaya konulmuştur. Bu dersin amacı “toplumun güncel sorunlarını belirleyerek çözüm üretmeye yönelik projeler tasarlama; konferans, kongre, açıktorum, bilgi şöleni gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma; sosyal sorumluluk projelerinde gönüllü olarak yer alma; topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanabilmesi için temel bilgi ve davranışları kazanma” olarak belirlenmiştir (YÖK, 2006). Bu tanımdan yola çıkarak THU’nun temel amacının “öğrencilerin toplumda yaşanan olaylara karşı duyarlı olmalarını sağlamak ve çeşitli konularda projeler geliştirerek toplumun güncel sorunlarına çözüm üretmek” olduğunu söylemek mümkündür.

Bu ders öğretmen adaylarının topluma hizmetle ilgili eksik kalan bilgi, kabiliyet ve davranışları tamamlamalarına yardımcı olacaktır (Kocadere ve Seferoğlu, 2013). THU dersi sayesinde bireyler, öz değerlendirme becerilerini geliştirip yaratıcı düşünmeye başlarlar. Olaylara farklı açıdan bakarak sosyal ve duygusal yönden de gelişirler. Ayrıca bireyler, toplumsal konularda sorumluluk bilinci kazanırlar (Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Yönergesi, 2011). Bu dersi alan öğrenciler, yaşadıkları toplumla ilgili pek çok toplumsal değeri benimseyerek yaşadıkları çevreyi etkilemelerini ve geliştirmelerini sağlayacak olaylara farklı pencereden bakabilme yetkisi kazanacaklardır (Yıldırım, 2011). Öğrenciler proje aracılığıyla başkalarıyla güçlü bağlantılar kurarak ülkeyi etkileyen sosyal, ekonomik ve politik konular hakkında düşünmeye başlayacaklardır (Wade, 1995). THU dersi kapsamında öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin tespit edilmesi sorunların çözümüne yönelik atılacak somut adımları güçlendirecektir. Problemlerin çözümüyle sonraki yıllarda bu dersi alan öğrencilerin çalışmalarını daha kolay bir şekilde yürütmelerine ve toplumsal olaylara karşı daha duyarlı davranmalarına katkıda bulunulacağına inanılmaktadır (Nas, Çoruhlu ve Akbulut, 2015).

THU dersi, YÖK tarafından yapılan değişiklikler neticesinde 2006-2007 öğretim yılından itibaren Eğitim Fakültelerinde okutulmaya başlanmıştır. THU dersi Türkiye’nin aksine Amerika Birleşik Devletleri ve Batı ülkelerinde sadece öğretmenlik eğitimi veren kurumlarda değil tüm yükseköğretimde uygulanmaktadır (Uğurlu ve Kıral, 2012). Türkiye’de 2006–2007 öğretim yılında programlara konulan ve 2008–2009 öğretim yılından itibaren uygulanmasına başlanan THU dersi bölümlerin eğitim-öğretim programlarına göre genellikle üçüncü sınıfta, güz veya bahar döneminde okutulmaktadır.

Bu ders, 1 saati teorik, 2 saati uygulama olmak üzere haftada toplam 3 saat ve 2 krediden oluşan zorunlu bir derstir. THU dersi, teorik ve pratik çalışmaların birlikte yürütüldüğü, öğrencinin aktif olarak ön planda yer aldığı; öğretim elemanının geri planda kalarak öğrenci çalışmalarını izlediği ve yönlendirdiği bir derstir. Etkinlikler sınıf ortamının dışında toplumla iç içe gerçekleştirilmektedir. Bu ders öğrencilerin merak duydukları, yapmayı düşündükleri ve sonucunun verimli olacağına inandıkları çalışmaların seçilmesine ve uygulanmasına oldukça elverişlidir (Kuzucu ve Kamer, 2009). THU çalışmaları, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenme fırsatını yakalamalarına ve çalışmalarda aktif katılım sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

THU dersinin işlenişi ise inceleme, planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. İlk olarak THU için toplumsal ihtiyaçlar belirlenir. Yapılan incelemelere göre toplumun hangi kesiminde, hangi çalışmaların, hangi kurum ve kuruluşlar aracılığıyla

yapılacağına karar verilir. Ardından etkinlikler haftada en az yarım günü kapsayacak şekilde planlanır. Öngörülen etkinliklere yönelik hedefler, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme etkinlikleri belirlenir (Coşkun, 2009). Bu aşamada etkinlik programı özellikle hedef grubun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanır. Hazırlanan etkinlik programı, önceden belirlenen ilke ve öngörülenin ışığında uygulamaya konulur. Son olarak etkinlik programının hedefine ulaşip ulaşmadığı değerlendirilir. İşbirliği yapılan kurum ve kuruluşların, katılımcıların, öğretmen adaylarının görüşleri alınır (Coşkun, 2009). Dönem sonunda öğretmen adaylarının yaptığı etkinlik ve projeler ders sorumlusu öğretim elemanı ve akranları tarafından önceden belirlenen kıstaslara göre değerlendirilir ve notlandırılır (Sönmez, 2009). Yapılan bu değerlendirmeler sonucunda gelecek yıllardaki çalışmalara kaynaklık edilir ve süreç tamamlanır.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi eğitim fakültelerinin tüm programlarında bir dönem boyunca zorunlu olarak okutulan ve genellikle çalışmalarını sahada gerçekleştirilen bir derstir. Dersin amaçları oldukça kapsamlı olmakla birlikte özetle;

- (1) öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimleri esnasında toplumsal duyarlılık kazandırmak,
- (2) öğretmen adayının sorumluluk bilincini geliştirerek toplumsal liderlik rolünü üstlenebilir seviyeye getirmek,
- (3) girişimcilik becerisini kazanabilmesi için gerekli ortamı oluşturmak ve
- (4) öğretmen adayının toplumla bütünleşmesini sağlamaktır (Coşkun, 2009).

Dünyadaki benzer örneklerinden yola çıkarak Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarına ve farklı içeriklerle başka programlara da yerleştirilen THU dersi, güncel bir ders olması ve etkinliklerinin bilinmemesi nedeniyle programa koyulduğu yıldan itibaren araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Özellikle 2009-2015 yılları arasında konunun çeşitli boyutlarını ele alan farklı araştırma yöntemleri ve katılımcılarını içine alan çalışmalar ardı ardına birçok bilimsel dergide yayımlanmaya başlanmıştır (Akyıldız, Ayvacı, Çetin ve Sönmez, 2009; Arkün, Dicle, Seferoğlu ve Sönmez, 2010; Elma, Gökçe, Keleş ve Sevim, 2011; Bulut, Ekşi, Kesten ve Uğurlu, 2012; Akgün, Haktanır, Kocadere ve Şahin, 2013; Egüz, Kılıç, Pirpir ve Tosun, 2014; Beldağ, Gömlüksiz, Koçyiğit ve Nas, 2015. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Tablo 1. Çalışmalar) Son yıllarda bu alanda yapılan çalışmaların sayısında bir azalma görülmeye başlansa da THU dersinin öğretmenlik programlarındaki önemi ve buna ek olarak sadece öğretmenlik alanı değil diğer pek çok alanda farklı isimlerle programlarda yer almaya başladığı düşünüldüğünde THU alanında yapılan çalışmaların belirli bir ivmeyle devam edeceği düşünülmektedir. Dolayısıyla THU alanında çalışma yapmayı planlayan araştırmacılara hangi alanlarda çalışma yapılabileceğine dair bir yol haritası çizmenin önemli olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle bu çalışmanın amacı Türkiye'de THU konulu makaleleri ve sayılarını tespit etmek, çalışmalarda kullanılan yöntem ve desenin neler olduğu, hangi alanlarda çalışmaların yapıldığı, hangi alanlarda açığa çıktığına ulaşarak THU konulu çalışmalarını bir çatı altında toplamak ve çalışmalara erişimi kolaylaştırmaktır.

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre hazırlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre, nitel araştırma yöntemi araştırmacıların esnek olmasını, elde edilen bulgulara göre araştırma sürecini yeniden düzenlemesini ve gerek araştırma deseninin oluşmasında gerekse elde edilen verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlenmesini gerektirir. Bu çalışma meta analiz özelliği taşıdığı için ve verileri tümevarım yöntemine dayalı bir şekilde incelemeyi göz önünde bulundurduğu için nitel yöntemin kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür ve çalışmada

nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırma türü nitel olan bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında ifadeler içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmada etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür çalışmalarda, araştırmacı gereksinim duyduğu veriyi gözlem ya da görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir. Bu bağlamda doküman incelemesi, araştırmacıya vakit ve para tasarrufu anlamında katkı sağlayacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmanın içeriğini çok sayıda makale oluşturduğu için ekonomiklik ilkesine uyum sağlamak adına doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Bu makale etik kurul izni gerektiren çalışmalar (anket ya da ölçek uygulamayı gerektiren, görüşme ve gözlem içeren; doküman, resim, anket vb. diğerleri tarafından geliştirilen ve kullanım izni gerektiren çalışmalar) bünyesinde bulunmadığı için etik kurul iznine ihtiyaç duyulmamakla birlikte çalışmada yer alan tüm bilgi ve verilerin gerçeğe tamamen örtüştüğü yazarlar tarafından beyan edilmektedir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın genel evrenini 2009-2020 yılları arasında topluma hizmet uygulamaları konulu makaleler oluşturmaktadır. 2020 yılında topluma hizmet ile ilgili herhangi bir çalışmaya ulaşamadığı için çalışmanın örneklemini 2009-2019 yılları arasında farklı degilerde yayımlanmış 55 makale oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmanın içeriğini oluşturan makalelere alanyazın incelemesi sonucu ulaşılmıştır. Verileri toplamak için doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Çalışmaya, Google Akademik, TR Dizin ve SOBIAD üzerinden topluma hizmet uygulamaları konulu makalelerin tespitiyle başlanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda 2009-2019 yılları arasında THU konulu 55 makale bulunmuştur. Topluma hizmet uygulamaları ile ilgili üç tane de meta analiz çalışması yer almaktadır. Fakat meta analiz çalışmaları bu çalışmanın içeriğine dahil edilmemiştir. İlgili çalışmalar tespit edildikten sonra internet ortamı üzerinden tam erişim sağlanarak çalışmaya son hali verilmiştir. Alanyazın incelemesi sonucu ulaşılan THU konulu çalışmalar Tablo 1’de gösterildiği gibidir.

Tablo 1. Çalışmalar

Yıl	Yazar	Dergi Adı	Çalışma Adı
2009	Ayvacı, H.Ş., Akyıldız, S.	Milli Eğitim Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları dersinin bireye ve topluma kazandırdıkları ve toplumun beklentileri
	Çetin, T., Sönmez, Ö.F.	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin amaç ve içeriğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi
2010	Arkün, S., Seferoğlu, S.S.	7. Eğitimde İyi Örnekler Konferansı	Topluma hizmet uygulamaları dersinin işlenişine yönelik bir örnek uygulama ve sürece ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi
	Elma, C., Kesten, A., Kiroğlu, K., Uzun, E.M., Dicle, A.N., Palavan, Ö.	Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları
	Sönmez, Ö. F.	The Black Sea Journal of Social Sciences	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik görüşlerinin kazanım boyutunda değerlendirilmesi

- 2011 Dinçer, Ç., Ergül, Kastamonu Eğitim Bir topluma hizmet uygulaması örneği: “haydi kavram oyuncaklarıyla oynayalım”
A., Şen, M., Dergisi
- Gökçe, N. Uluslararası İnsan Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamalarına ilişkin değerlendirmeleri
Bilimleri Dergisi
- Keleş, P.U., Fen Bilimleri Enstitü Fen bilgisi öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi
Aydın, S. Dergisi
- Kesten, A., Elma, Elektronik Sosyal Kurum yöneticilerinin bakış açısıyla topluma hizmet uygulamaları
C., Kiroğlu, K. Bilimler Dergisi
- Mirzeoğlu, D., Van Yüzüncü Yıl Üniversite Eğitim Üniversite-toplum bütünleşmesi: topluma hizmet uygulamaları dersi: projeler, kazanımlar ve sorunlar (Bolu örneği)
Özcan, G., Aktağ, I., Çoknaz, H. Dergisi
- Özdemir, S. (UYK) Uluslararası Eğitim fakültelerinde topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilmesi
Yükseköğretim Kongresi
- Sevim, O. EKEV Akademik Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik düşünceleri: Atatürk üniversitesi örneği
Dergisi
- Tanrıseven, I., e- Journal of New Topluma hizmet uygulamaları dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi
Yelken, T.Y. World Sciences Academy Education Sciences
- Yılmaz, K. Kuramsal Eğitimbilim Eğitim fakültelerinin sosyal sorumluluğu ve topluma hizmet uygulamaları dersi: nitel bir araştırma
- 2012 Bulut, B., Kara, IV. Uluslararası Sosyal bilgiler dersinde topluma hizmet uygulamaları ve sosyal kulüplerle değerler eğitimi
C. Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi
- Bulut, M., Bulut, Mustafa Kemal Öğretmen eğitiminde değer eğitimi fırsatı olarak topluma hizmet uygulamaları dersi
N., Bulut, A. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
- Ekşi, Z. Cinoğlu, Celal Bayar Topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilmesi
M. Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
- Erkan, S., Hacettepe Üniversitesi İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algılarının incelenmesi
Uludağ, G., Eğitim Fakültesi Dergisi
- Horzum, M.B., Kastamonu Eğitim Otantik öğrenmenin topluma hizmet uygulamaları dersini alan öğretmen adaylarının derse yönelik tutum ve memnuniyetine etkisi
Bektaş, M. Dergisi
- Kurtaslan, Z., e-Journal of New Güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi
Barışeri, N. World Sciences Academy NWSA-Fine Arts
Sevinç, S. Arts

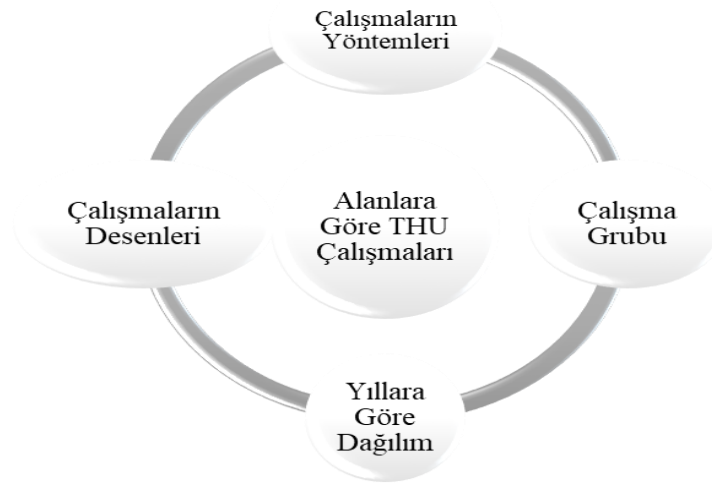
	Talas, Karataş, A.	M.,	Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks	Çevre bilincinin geliştirilmesinde topluma hizmet uygulamaları dersinin önemi: Niğde üniversitesi sınıf öğretmenliği programı örneği
	Uğurlu, Z., Kıral, E.		Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin işleyiş süreci ve kazanımlarına ilişkin görüşleri
	Kesten, A.		Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri	Öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının bakış açısıyla topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilmesi
2013	Arcagök, Şahin, Ç.	S.,	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Öğretim elemanları ve sınıf öğretmeni adaylarının “topluma hizmet uygulamaları” dersine ilişkin görüşleri
	Arcagök, Şahin, Ç.	S.,	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu yöneticilerinin sınıf öğretmenliği anabilim dalı’ndaki topluma hizmet uygulamalarına ilişkin görüşleri
	Haktanır, Akgün, Duman, G.	G., E.,	Kastamonu Eğitim Dergisi	“Topluma hizmet uygulamaları dersi” ve “MEB mobil anaokulu projesi”nin birlikte yürütülmesi ile çocukların gelişimlerinin desteklenmesi: Peçenek köyü örneği
	Kocadere, S.A., Seferoğlu, S. S.		Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları dersinin işleniş: uygulama örnekleri ve sürece ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi
2014	Ergül, Kurtulmuş, M.	H.F.,	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	Sosyal sorumluluk anlayışının geliştirilmesinde topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri
	Karakaş, Uçak, E., Say, S., Bağ, H.	A.,	11. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi	Fen bilgisi öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin görüşleri
	Kesten, Köçer, M., Egüz, Ş.	A.,	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları dersinin toplumsal bilinç kazandırmadaki etkisi
	Kılıç, Ç.D.B		Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin müzik öğretmeni adaylarının düşünceleri
	Kılınç, E., Dere, İ.		Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları
	Pirpir, Büyükbayraktar, Ç.G., Çiçekler,	D.A.,	Kastamonu Eğitim Dergisi	Okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının topluma

	C.Y., E.R. Tosun, N.	Konuk, Kastamonu Eğitim Dergisi	hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları
	Tülüce, H.S.	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	BÖTE bölümü öğrencilerinin proje tabanlı topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi
	Şentürk, Arakoç, Cengiz, Serbes, Dohman, Söğütçü, T.	U., B., C., Ş., Z., Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi	İngilizce öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde elde ettikleri kazanımlara ilişkin görüşleri
2015	Nas, Çoruhlu, Akbulut, İ.H.	E.S., Ş.T. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	Beden eğitimi ve spor öğretmenliği topluma hizmet uygulamaları dersinin öğrenci kazanımları açısından değerlendirilmesi
	Küçükoglu, Koçyiğit, S.	A., Eğitimde Kuram ve Uygulama	Topluma hizmet uygulamalarının öğretmen yetiştirmede etkililiği
	Gömlüksiz, M.N., Kılınç, H.H.	International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic	Ortaokullarda sosyal kulüp etkinlikleri kapsamında yapılan toplum hizmeti çalışmalarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri
	Beldağ, Yaylacı, Gök, E., İpek, C.	A., A.F., C. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları dersinin üniversite toplum işbirliği açısından değerlendirilmesi
2016	Çelebi, M.	International Journal of Social Science Research	Eğitimde rekreasyon program uygulamaları (topluma hizmet uygulamalarında yaşayarak öğrenme)
	Küçükoglu, Ozan, C., Taşgın, A.	A., İlköğretim Online	Topluma hizmet uygulamaları dersi sürecinin yansıtıcı günlükler yoluyla incelenmesi
	Yılmaz, Arslan, Ş.	M., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik algıları
2017	Aykırı, K.	Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersi projelerine ilişkin deneyimlerinin belirlenmesi
	Boran, Karakuş, F.	M., Erciyes Journal Of Education	Topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik öğretmen aday görüşlerinin incelenmesi
	Can, A.A.	Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları (THU) dersi alan müzik öğretmeni adaylarının konuşma kaygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Marmara üniversitesi örneği)
	Kara, C., Altıntaş, A., Kaya, İ.A.	Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamalarıyla

	Kınter, N.	İlahiyatta Akademik Araştırmalar	“yardımseverlik değeri” kazanmaları hakkındaki görüşleri DKAB öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları
	Sarikaya, B., Söylemez, Y.	Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları	Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik düşüncelerinin değerlendirilmesi: Muş Alparslan üniversitesi örneği
	Korkmaz, S.Z., Küçüköğlü, A.	Sosyal Bilimler Dergisi	Topluma hizmet uygulamalarının öğretmen adaylarının değer kazanımlarına etkisi
2018	Aydın, Y., Dilmaç, O.	The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication	Görsel sanatlar öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik görüşlerinin incelenmesi
	Aykırı, K.	Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi	Tükendiler: sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tüketici hakları konusunda topluma hizmet uygulaması deneyimleri
	Aykırı, K.	Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi	Kadın, kadına bunu yapar mı: bir grup kadın sosyal bilgiler öğretmen adayının kadın hakları konusunda topluma hizmet uygulaması deneyimleri
	Çetinkaya, M.	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları etkinliklerinin öğretmen adaylarının sosyal becerileri ve öz yeterlik inanç düzeylerine etkisi
2019	Zülfüoğlu, Ö., Soydan Yılmaz, N.T.	Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	Topluma hizmet uygulamaları dersinin maliye bölümü öğrencilerinin erdemli mal ve hizmetlere bakış açısı üzerindeki etkisi

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Alanyazın incelemesi sonucu elde edilen makaleler içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu bağlamda toplanan verilerin öncelikle kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara uygun mantıklı bir düzenlemenin yapılması ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu sebeple çalışmada nitel veri analizinden olan içerik analizinin kullanılması uygun görülmüştür. İçerik analizine tabi tutulan temalar araştırmacılar tarafından bu çalışma için hazırlanmıştır.

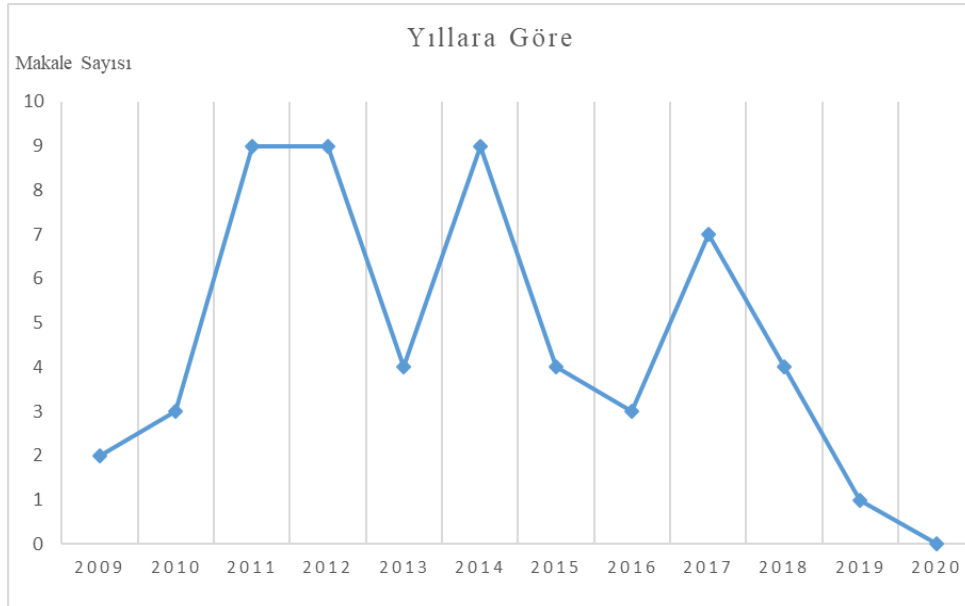
Şekil 1. Temalar

BULGULAR

Araştırma kapsamında THU konulu makalelerin yıllara, örneklem/çalışma grubuna, araştırma yöntemine, araştırma desenine ve alanlarına göre kategorize edilmesi hedeflenmiştir. Aşağıda yer alan soruların yanıtları çalışmanın bulgularını oluşturmuştur.

1. Topluma hizmet uygulamaları ile ilgili makaleler hangi yıllarda kaleme alınmıştır?
2. Topluma hizmet uygulamaları konulu makalelerde hangi örneklem/çalışma grubu kullanılmıştır?
3. Topluma hizmet uygulamaları konulu makaleler hangi alanlarla bağlantı kurularak yazılmıştır?
4. Çalışmalarda kullanılan yöntemler ve desenler nelerdir?

3.1. Yıllara Göre

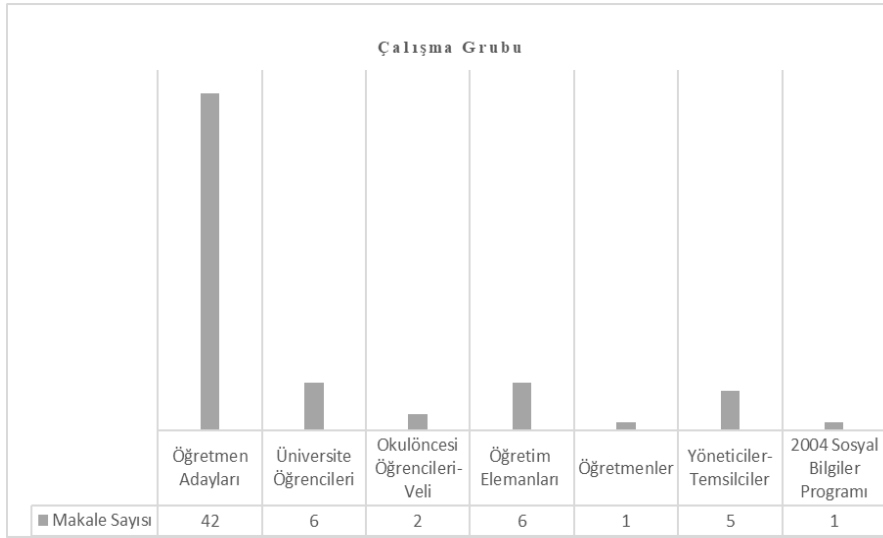

Şekil 2. Yıllara Göre Dağılım

Şekil 2’de yer alan verilere baktığımızda; 2009 ve 2020 yılları arasında yapılan çalışmaların dağılımı görülmektedir. Çalışmalar ilk olarak 2009 yılında yapılmaya başlanmış ve 2019 yılına

kadar devam etmiştir. 2009-2019 yılları arasında 55 tane çalışmaya ulaşılmıştır. 2009 yılında kaleme alınan 2 makale ile THU çalışmaları alanyazına girmeye başlamıştır. 2010 yılında THU çalışmalarına gösterilen ilgi az da olsa artmış ve makale sayısı bir artırılarak 3'e yükselmiştir. 2011 yılına gelindiğinde THU çalışmaları önemli bir ivme kazanmış ve 9 çalışma ile en yüksek rakama ulaşmıştır. 2012 yılında kaleme alınan 9 çalışma ile THU'ya gösterilen ilginin benzer bir şekilde devam ettiği görülmüştür. Çalışma sayılarında 2009 yılından beri süren kademeli artıştan sonra 2013 yılında çalışma sayılarının 5 azaltılmasıyla önemli bir düşüşün olduğu görülmüştür. 2014 yılında çalışma sayısının 9'a yükselmesiyle THU'ya verilen önemin tekrar arttığı görülmüştür. Çalışma sayılarından yola çıkarak THU'ya gösterilen ilginin 2011, 2012 ve 2014 yıllarında en fazla olduğu görülmüştür. 2015 ve 2016 yıllarında çalışma sayılarında kademeli olarak bir düşüş yaşanmış ve çalışma sayıları 3'e kadar inmiştir (2015'de 4 çalışma). Yaşanılan dalgalanmalar sonucu 2017 yılında kaleme alınan 7 makale ile çalışma sayılarında tekrar bir artışın yaşandığı görülmüştür. 2017 yılından sonra çalışma sayılarında sürekli devam eden bir düşüş yaşanmıştır. 2018 yılında 4 çalışmaya, 2019 yılında da 1 çalışmaya ulaşılmıştır ve 2020 yılına gelindiğinde bu çalışma hazırlandığı süre zarfında THU ile ilgili herhangi bir çalışmanın alanyazında yer almadığı görülmüştür. Şekil 2'de yer alan verilerden hareketle en fazla çalışmanın 2011-2012 ve 2014 yıllarında yapıldığı, en az çalışmanın ise 2019 yılında kaleme alındığı görülmektedir.

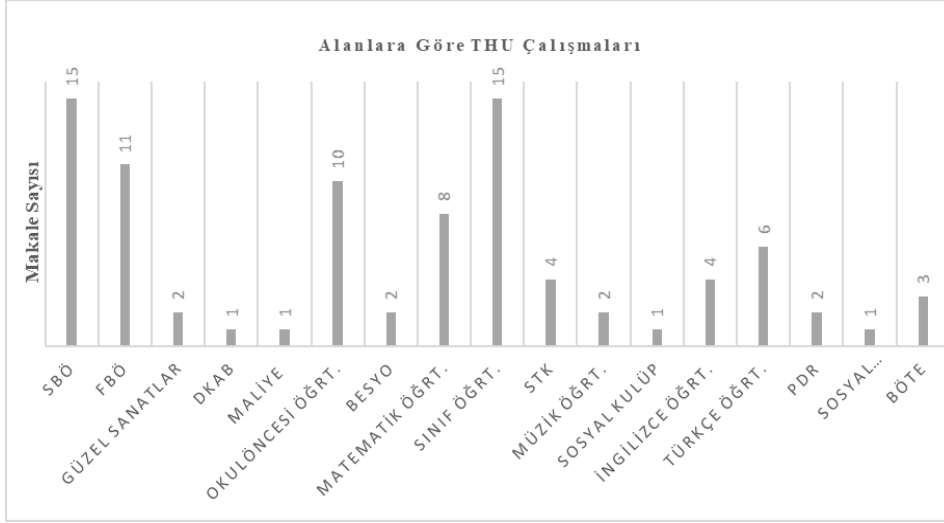
3.2. Örneklem/Çalışma Grubu

Şekil 3. Çalışma Grubu

Şekil 3'de THU konulu makalelerin çalışma grubu bilgisine yer verilmiştir. Şekil 3'de yer alan veriler incelendiğinde; makalelerde çalışma grubu olarak en fazla kabul gören grup 42 çalışma ile öğretmen adayları olmuştur. Bunu 6 çalışma ile öğretim elemanları ve üniversite öğrencileri takip etmektedir. Çalışmalarda öğretmen adayları ve üniversite öğrencileri ayrımına gidilmesinin temel sebebi, incelenen makalelerin yöntem kısmında çalışma grubu olarak kabul gören gruptur. Bu ayırım da eğitim fakültesinde okuyan ve okumayan öğrenciler üzerinden yapılmaktadır. Yönetici ve temsilcilerle yapılan çalışmalara baktığımızda ise 5 çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Okulöncesi öğrencileri ve ebeveynlerle yapılan çalışmaların 2 makale ile sınırlı kaldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra öğretmenlerle yapılan çalışmaların çok az sayıda olduğu (1) bilgisine ulaşılmıştır. 2004 Sosyal bilgiler programı ise bir makalenin çalışma konusunu oluşturduğu için çalışma grubu kapsamına dahil edilmiştir. Şekilden de anlaşılacağı üzere bazı makalelerde birden fazla örneklem çalışma grubu olarak kabul edilmiştir ve 8 makale de bu duruma rastlanılmıştır. Çalışmalara baktığımızda bu durumun ebeveyn-okulöncesi öğrencileri (1), öğretmen adayları-öğretim elemanları (5) ve öğretmen adayları-yöneticiler (2) gruplarında yaşandığı görülmüştür.

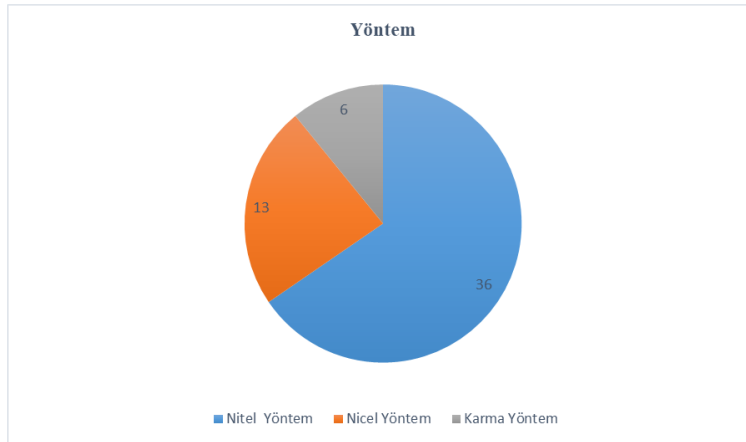
3.3. Alanlara Göre THU Çalışmaları

Şekil 4. Alanlara Göre THU Çalışmaları

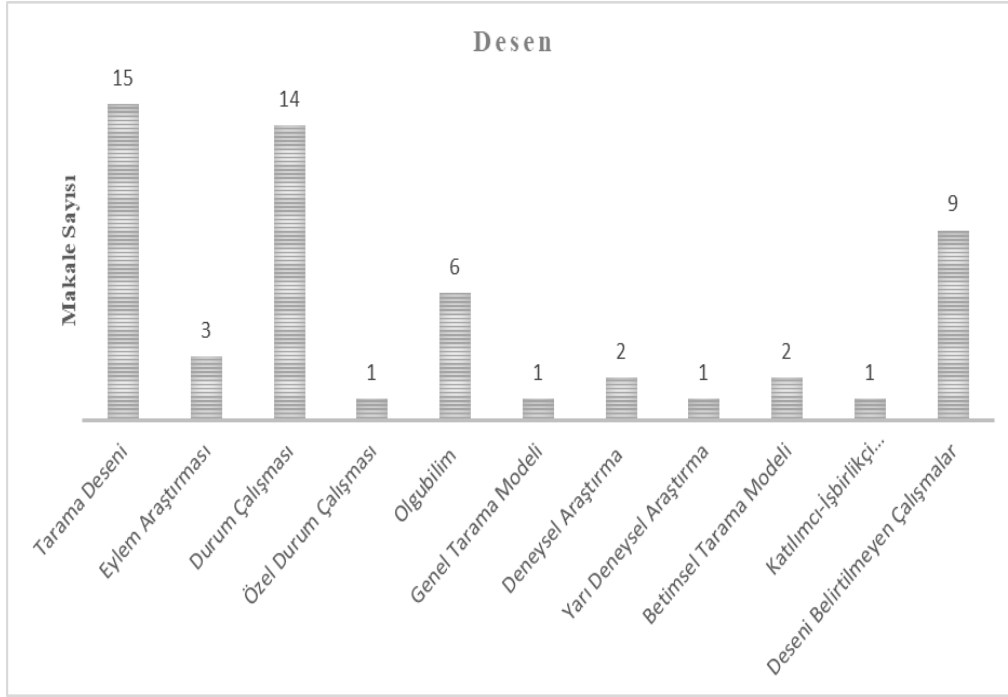
Şekil 4’de yer alan veriler incelendiğinde alanlara göre THU çalışmaları bilgisine ulaşılmıştır. Toplanan bilgilere göre; en fazla bağlantı sosyal bilgiler öğretmenliği (15) ve sınıf öğretmenliği (15) alanlarıyla kurulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenliğiyle sınıf öğretmenliği bölümleri sosyal-toplumsal konuları bünyelerinde daha fazla barındırdıkları için bağlantının bu alanlarla kurulması beklenen bir durumdur. Bu alanlardan sonra en fazla çalışma fen bilgisi öğretmenliği (11) alanındadır. Okulöncesi öğretmenliği alanında yapılan 10 çalışma da alanyazında yerini almaktadır. Matematik öğretmenliği alanında 8 çalışmanın ve Türkçe öğretmenliği alanında da 6 çalışmanın yer aldığı görülmüştür. Bu alanlarda yazılan makaleler çalışmaların çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra çalışmalarda az paya sahip olan güzel sanatlar eğitimi (2), din kültürü ve ahlak bilgisi (1), maliye bölümü (1) beden eğitimi ve spor yönetimi (2), sivil toplum kuruluşları (4), müzik öğretmenliği (2), sosyal kulüpler (1), sosyal sorumluluk çalışmaları (1), İngilizce öğretmenliği (4), psikolojik danışmanlık ve rehberlik (2), ve bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (3) alanlarında da çalışmaların yapıldığı görülmüştür. İncelenen şekilden de anlaşılacağı üzere çalışma grubu seçiminde yaşanan ikilikler ve çeşitlilik burada da devam etmiştir. Çalışmaların birkaçında farklı alanlarla bağlantı kurularak makalelerin içeriği hazırlanmıştır.

3.4. Çalışmaların Yöntem ve Desenleri

Şekil 5. Çalışmaların Yöntemleri

Şekil 5 incelendiğinde çalışmalarda nitel araştırma yöntemlerinin, nicel araştırma yöntemlerinin ve karma araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra yöntemi belirtilmeyen 2 çalışmaya da ulaşılmıştır. Yöntemi belirtilmeyen çalışmalar içeriklerinden yola çıkarak uygun kategorilere yerleştirilmişlerdir (1 çalışma nitel 1 çalışma nicel). Bu yöntemler içinde en büyük payı 36 çalışma ile nitel araştırma yöntemleri almaktadır. Nitel araştırma yöntemlerini 13 çalışma ile nicel araştırma yöntemleri takip etmektedir ve karma araştırma yöntemleri de 6 makale ile alanyazında yerini almıştır.

Şekil 6. Çalışmaların Desenleri

Şekil 6'da yer alan çalışmaların desenleri ile ilgili bilgilere baktığımızda; çalışmalarda kullanılan yöntemlere bağlı olarak çalışmaların desenlerinde de çeşitliliğin olduğu görülmüştür. Çalışmalarda kullanılan desenlerin tercih edilme oranlarına baktığımızda 15 çalışma ile en çok tercih edilen desen tarama deseni olmuştur. 14 makale ile bunu durum çalışması deseni takip etmiştir. Olgubilim deseni 6 çalışmanın yöntemini, eylem araştırması deseni de 3 çalışmanın yöntemini oluşturmuştur. Çalışmalarda az bir paya sahip olan deneysel araştırma deseni (2), betimsel tarama modeli (2), genel tarama modeli (1), yarı deneysel araştırma deseni (1), katılımcı-ışbirlikçi değerlendirme modeli (1) ve özel durum çalışması (1) desenleri de bazı çalışmaların desenleri olarak kabul edilmiştir. Çeşitli desenlerin kullanılmasının yanı sıra 9 makalede çalışma deseninin belirtilmediği görülmüştür. Şekilde betimsel tarama modeli ve genel tarama modeli tarama deseni içine dahil edilmemiştir. Karasar' a (2012) göre genel tarama modeli; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel kanıya varmak amacıyla evrenin tamamı ya da evrenden alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir. Bu modelle tekil ve ilişkisel taramalar yapılır. Tekil ve ilişkisel tarama yöntemleri ile izleme, kesit alma ve ilişkisel çözümlenmelerde bulunulur. Betimsel tarama modeliyle yapılan çalışmalar genel tarama modeliyle yapılanlara oranla daha detaylı bilgiler içermektedir. Betimsel çalışmalar bir ya da daha fazla olayın, mekanın, programın, grubun ya da diğer birbiriyle ilişkili sistemlerin ayrıntılı incelenmesidir. Desenler arasında ince farklılıkların olması dolayısıyla modeller tek tek ele alınmıştır. Bazı çalışmalarda ise birden fazla araştırma desenine yer verilmiştir. Bu durumu hem karma araştırma yöntemlerinin tercih edilmesine hem de çalışmalarda kullanılan desenlerin çeşitlilik göstermesine bağlayabiliriz.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde THU ilk olarak 2006 yılında müfredata girmiştir. THU ile ilgili çalışmalara ise ilk olarak 2009 yılında rastlanılmıştır. THU, öğretmenlik eğitimi veren kurumların müfredatına girdikten sonra üniversite öğrencilerinin sosyo-toplumsal konulara olan ilgililerinin arttığı görülmektedir. Bu ders kapsamında yürütülen proje ve çalışmaların hem üniversite öğrencileri hem de toplumun belli bir kesimi için büyük önem taşıdığı görülmüştür. Dolayısıyla bu alanda yapılan çalışmalar da büyük bir önem arz etmektedir. Alanyazına baktığımızda THU konulu 58 çalışmaya ulaşılmıştır ve bu çalışmaların üçü meta sentez özelliği taşımaktadır. Bu alanda kaleme alınan 58 çalışmanın olması THU'ya verilen önemin büyük ölçüde olduğunu göstermektedir. Bu çalışma kapsamında 55 tane makale incelenmiştir. İncelenen makaleler sonucunda çalışma sayısının en fazla olduğu yıl dağılımına baktığımızda 9 çalışma ile 2011, 2012 ve 2014 yılları olduğu görülmektedir. Çalışmalarda nitel araştırma yöntemi ve tarama modeli en fazla tercih edilen yöntem ve desen olmuştur. Çalışma grubu seçiminde en büyük paya sahip olan grup öğretmen adaylarıdır. Alanlarına göre THU çalışmalarına baktığımızda ise sosyal bilgiler öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği alanlarının büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir.

THU konulu çalışmaların yıllara göre dağılımına baktığımızda dalgalanmaların yaşandığı görülmüştür. Türkiye'de THU 2006 yılında müfredata girmiş olmasına rağmen bu alanla ilgili çalışmalar ilk olarak 2009 yılında karşımıza çıkmıştır. Bu alanla ilgili bilgi birikiminin olmaması ve THU kavramının alanyazına yeni girmesi nedeniyle çalışmaların 2009 yılına kadar ertelenmesine sebebiyet verdiği düşünülmektedir. 2010 yılında çalışma sayıları bir artırılarak 3'e ulaşmıştır. Bu da THU'ya gösterilen ilginin artışının ilk kademesini olarak kabul görmektedir. 2011 yılında çalışma sayıları önemli bir ivme kazanmış ve çalışmaların üzerine 6 yeni makale daha eklenmiştir. Geçen süre zarfında çeşitli alanların THU'ya olan ilgisinin artmasıyla birlikte çalışma sayıları 9'a yükselmiştir. Benzer ilginin 2012 yılında da devam ettiği görülmüştür. 2011 ve 2012 yıllarında THU ile ilgili alanyazına önemli bir katkı sağlanmıştır. 2013 yılında çalışma sayılarında önemli bir düşüş yaşanmıştır ve THU'nun 2010 yılından beri süren kademeli artışı 2013 yılında önemini yitirmiştir. 2011 ve 2012 yıllarında THU'nun çok işlenen bir konu olması 2013 yılında çalışılacak konu sayısını sınırlandırdığı ve düşüşün bu yüzden yaşandığı düşünülmektedir. 2014 yılında tekrar bir dalgalanma yaşanmış ve çalışma sayıları tekrar 9'a yükselmiştir. 2011, 2012 ve 2014 yılları 9 makale ile THU çalışmalarının zirvede olduğu yılları oluşturmuştur. 2015 yılına gelindiğinde tekrar bir düşüş yaşanmış ve çalışma sayıları 4'e inmiştir. Bu düşüşün yaşanması beklenen bir durumdur çünkü 2011, 2012 ve 2014 yıllarında THU ile ilgili çalışmalarda önemli derecede yoğunluk olmuştur. Yaşanan bu yoğunluğun sonraki yıllarda yapılacak olan çalışma sayılarının azalmasına neden olduğu düşünülmektedir. Araştırmacıların 2011, 2012 ve 2014 yıllarında gösterdikleri yoğun ilginin daha sonraki yıllarda yapılacak olan özgün ve yeni çalışmaları engellediği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde bazı makalelerin hem benzer isimlere sahip olduğu hem de çalışmaların içeriğinin yapı itibarıyla birbirine oldukça benzediği görülmüştür. Bu da belirli yıllarda yaşanan yoğunluğun sonraki yıllarda yapılacak olan çalışmaların sayısını ve niteliğini etkilediği düşünülmektedir. Yoğunluğun yaşandığı yıllardan sonraki dönemlerde yazarlarda çalışılacak yeni konunun olmadığı fikrinin oluştuğu ve makale sayısındaki azalmanın bu sebeplerden dolayı yaşandığı düşünülmektedir. Çalışma sayılarındaki düşüş 2016 yılında da devam etmiştir. THU çalışmalarının 2015 ve 2016 yıllarında dikkat çeken bir konu olmaktan çıktığı görülmüştür. Yaşanan dalgalanmalar 2017 yılında da devam etmiştir ve çalışma sayıları 3'den 7'ye yükselmiştir. 2015 ve 2016 yıllarında yaşanan durgunluktan sonra THU çalışmaları tekrar bir ivme kazanmış ve çalışma sayıları son defa en yüksek sayıya ulaşmıştır. 2018 yılında 4 çalışma ve 2019 yılında da 1 tane çalışmayla THU konulu makaleler son defa kaleme alınmıştır. 2020 yılında bu çalışma hazırlandığı süre zarfında THU konulu yeni bir çalışmanın kaleme alınmadığı görülmüştür. 2019 yılında 1 çalışmanın 2020 yılında ise alanyazında herhangi bir çalışmanın yer almaması yaşanan değişikliklere bağlı olarak farklı konulara yönelindiğine ve THU'nun dikkat çeken bir konu olmaktan çıktığına işaret etmektedir. THU çalışmalarındaki gerileme çeşitli sebeplere bağlıdır.

Süreç içerisinde yazarların bu konuya karşı bakış açısının değişmesi, THU'nun öğretmenlik eğitimi veren kurumlarla yapılan çalışmalarla sınırlı kalması ve geniş bir çevreye yayılamaması, aradan geçen zaman ve ihtiyaçların THU'nun aleyhine dönmesi bu sebepler arasında düşünülmektedir. THU çalışmalarının 2020 ve sonrasında da devam etmesi gerektiği düşünülmektedir. THU çalışmalarının alanyazına tekrar kazandırılabilmesi için çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliğine gidilmeli ve bu ders kapsamında yürütülecek olan projelerin daha çok teşvik edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü THU dersi öğretmen adaylarına, toplumsal sorumluluk bilincini kuramsal ve uygulamalı olarak kazandırma ve uygulama esnasında dayanışma, işbirliği, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir (Kesten, Köçer ve Egüz, 2014). Bu bağlamda THU'nun gün geçtikçe daha da önem kazanması ve çalışma sayılarının artırılması bir gereklilik olarak görülmektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde dünyada birçok ülke ve eğitim kurumlarında üniversitelerin kalite göstergeleri arasına giren bir konunun Türkiye'de gündemden düşme eğilimine girdiği görülmüştür. Bu durumun uzun süreçte Türkiye'deki üniversitelerin dünyadaki üniversite sıralamalarındaki yerini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle topluma hizmet alanındaki çalışmalara verilen önemi tekrar canlandırmak ve çalışmaları kaliteli bir şekilde artırmak için topluma hizmet uygulamaları kapsamında karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak ve değişen ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak yeni çalışmaların kaleme alınması gerektiği düşünülmektedir. Yabancı ülkelerdeki örneklerinden yola çıkarak topluma hizmet uygulamalarının sadece üniversitede bir ders olarak okutulmaması eğitim ve öğretimin her kademesine indirgenmesi gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'nin en fazla göç alan ülkeler arasında önemli bir konuma sahip olması dolayısıyla topluma hizmet çalışmaları eğitim hayatına yeni başlayacak olan yabancı ve Türk uyruklu öğrencilerin uyum süreçlerini hızlandırmak için de kullanılabilir. Oryantasyon çalışmaları hem öğrenciler arasındaki etkileşimi artıracak hem de sistemin olumlu bir şekilde işlemesine yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda topluma hizmet çalışmaları öğretmenlik programlarıyla sınırlı tutulmamalı geniş bir çevreye yayılmalı ve daha geniş perspektiften bakılarak hazırlanmalıdır.

Makalelerde kullanılan çalışma grubu seçimine baktığımızda çeşitliliğin olduğu görülmektedir. Çalışmaların bir kısmında farklı alanlardan katılımcılar çalışmalara dahil edilmiştir. Bu da bölümler arasında iş birliğinin yapıldığını göstermektedir. Çalışma grubu dağılımına baktığımızda en fazla çalışma 42 sayı ile öğretmen adayları ile yapılmıştır. THU, öğretmenlik eğitimi veren kurumların müfredatında zorunlu ders olarak okutulduğu için çalışmaların bu grupta fazla olması beklenen bir durumdur. Öğretmen adaylarının yanı sıra üniversitede okuyan fakat eğitim fakültesi bünyesinde bulunmayan grupta üniversite öğrencileri olarak isimlendirilmiş ve 6 çalışma ile öğretmen adayları grubunu takip etmiştir. Üniversite eğitiminin bir parçası olan öğretim elemanları da 6 makalenin çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu üç grup makalelerin yoğunlaştığı çalışma grupları olarak kabul görmektedir. THU dersine yönelik çalışmalar ele alındığında daha çok danışman/öğretim elemanı, üniversite ve öğrenci boyutuna odaklanıldığı görülmektedir (Kesten ve diğerleri, 2011). Diğer boyutlarla ilgili çalışmaların yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Yönetici-temsalciler ile yapılan 5 çalışma, okulöncesi öğrencileri ve ebeveynlerle yapılan 2 çalışma, 2004 sosyal bilgiler programı ile yapılan 1 çalışma ve öğretmenlerle yapılan 1 çalışma bu duruma örnek teşkil etmektedir. Öğretmenler ve ebeveynlerle yapılan çalışmaların bu kadar az sayıda olması dikkat çeken bir durumdur. Öğretmenler hem öğrencilere aktarıcı konumunda oldukları hem de toplumun büyük bir kesimi için önemli role sahip olmaları dolayısıyla öğretmenlerle yapılacak çalışmaların öneminin büyük olacağı düşünülmektedir. Toplumun ilk öğretmenleri olarak kabul gören ebeveynlerle de yapılan çalışmalar çok az sayıdadır. Okul-aile birliğinin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi için eğitimin her kademesinde velilerle ilişki içinde olması gerektiği düşünülmektedir. Bu ilişkilerin kurulabilmesi için THU gibi çalışmalarda velilerin de etkin rol oynaması gerekmektedir.

Alanlarına göre THU çalışmalarına baktığımızda öğretmenlik eğitimi veren kurumların çoğunlukta olduğu görülmüştür. En fazla bağlantı 15 çalışma ile sosyal bilgiler öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği alanlarıyla kurulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği

bölümleri sosyal-toplumsal olaylara daha yakın alanlar olduğu için yoğunlaşmanın bu alanlarda olması beklenen bir durumdur. Çalışmaların sosyal bilgiler öğretmenliği alanında çok olmasının temel sebebi; sosyal bilgiler eğitimi içinde yer alan değer, beceri ve kavramların THU mantığına uygun olması ve öğretilme anlayışlarının benzerlik göstermesi olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra 3 bölümün de zorunlu ders kapsamında olması ve bu alanların birbirine kaynaklık etmesi bu bağı güçlendirmektedir. Bu bölümleri 11 çalışma ile fen bilgisi öğretmenliği, 10 çalışma ile okulöncesi öğretmenliği, 8 çalışma ile matematik öğretmenliği, 6 çalışmayla Türkçe öğretmenliği, 4 çalışmayla İngilizce öğretmenliği, 3 çalışmayla BÖTE, 2 çalışmayla BESYO, görsel sanatlar öğretmenliği, müzik öğretmenliği, PDR ve 1 çalışmayla DKAB alanları takip etmektedir. Öğretmenlik eğitimi veren kurumların yanı sıra STK 5, maliye bölümü, sosyal sorumluluk ve sosyal kulüp alanlarında da 1 çalışmaya rastlanılmıştır. Çalışmalara baktığımızda eğitim fakültelerinin THU çalışmalarına daha çok ağırlık verdiği görülmüştür fakat çalışmaların öğretmenlik eğitimi veren kurumlarla sınırlı kalması istenilen bir durum değildir. YÖK'e (2011) göre THU dersi bünyesinde çalışmaların yapılabileceği bazı kurum ve kuruluşlar vardır. Bu kuruluşlar incelendiğinde; resmi ve özel okullar (özellikle zihinsel engelliler okulu, görme engelliler okulu, işitme engelliler okulu, yatılı ilköğretim bölge okulları, birleştirilmiş sınıflara sahip köy okulları), çocuk esirgeme kurumuna bağlı merkezler, yetiştirme yurtları, aşevi, huzurevi, halkevleri, hayvan barınakları gibi toplumsal bütünleşmenin daha fazla olması gereken sosyal hizmet kuruluşları karşımıza çıkmaktadır. Makaleler incelendiğinde bu alanlarla ilgili herhangi bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Çocuk esirgeme kurumları ve huzurevleri gibi kuruluşlarla çalışmaların yapılabilmesi için alınması gereken izinlerin ve sürecin kendisinin zor olması bu alandaki çalışmaları kısıtladığı düşünülmektedir. Çalışmalar kaleme alınırken bu kurum ve kuruluşlarla iş birliğine gidilmesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle özel eğitim okulları, uygulamalı çalışmalara daha elverişli olduğu için bu alanlarda projelerin geliştirilip çoğaltılması gereklilik olarak görülmektedir.

Çalışmalarda kullanılan yöntem ve desenlere baktığımızda; incelenen 55 çalışmanın ikisinin yönteminin belirtilmediği görülmüştür. Fakat çalışmaların içeriklerinden yola çıkarak makaleler uygun kategorilere yerleştirilmiştir. 36 çalışmayla en fazla tercih edilen yöntem nitel yöntem olmuştur. 13 çalışmayla nicel yöntemler alanyazında yerini almıştır. 6 çalışmada da karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaların bazılarında nitel ve nicel yöntemler birbiriyle tam olarak harmanlanamamıştır. Çalışmalarda her ne kadar karma araştırma deseni ele alınmış olsa da nicelin ya da nitelin yöntemleri tam olarak uygulanamamıştır. Bu da çalışmaların bütünlüğünü bozmaktadır. Kullanılan yöntemlere bağlı olarak çalışmaların desenlerinde de çeşitlilikler görülmüştür. Çalışmalarda tercih edilen araştırma yöntemi, çalışmanın konusu, araştırmaya dahil edilen çalışma grubu, katılımcılardan elde edilmek istenen bilgiler gibi değişkenler makalelerde ilgili ve çeşitli desenlerin kullanılmasına fırsat vermektedir. Şekil 6'da belirtildiği üzere çalışmalarda 11 farklı desenin kullanıldığı görülmüştür. Bu desenler arasında en çok tercih edilen tarama modeli olmuştur. Çalışmalarda nitel yöntem daha fazla tercih edilmesine rağmen desen olarak en fazla kabul gören modelin tarama deseni olması makalelerde uyumsuzluğun olduğunu göstermektedir. Tarama deseni nicel araştırma yöntemlerinin tekniği olmasına rağmen bazı çalışmalarda nitel araştırma deseni olarak ele alınmıştır. Bunun yanı sıra makalelerin bir kısmında veri toplama araçlarından olan anket, gözlem ve görüşme araştırma deseni olarak kabul edilmiştir. Görüşme, nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüşmenin, sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olduğu savunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda meydana gelen davranışı detaylı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Gözlem de nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Anket, günümüzde akademik ve profesyonel araştırmalarda, en çok başvurulan veri toplama araçlarından biridir. Bilimsel araştırmalarda anketler çok farklı tür ve özellikte bilginin toplanmasında kullanılabilir. (Altunışık, 2008). Şimşek, Yıldırım ve Altunışık'ın görüşme, gözlem ve anket tanımlarından yola çıkarak bu yöntemler araştırma deseni olarak kabul edilmemiş ve veri

toplama araçları olarak değerlendirilmiştir. Eylem araştırması, özel durum çalışması ve genel tarama modelleri en az tercih edilen desenler olmuştur. Bunun yanı sıra çalışmaların bir kısmında araştırma desenlerine yer verilmemiştir.

Araştırmada elde edilen bulgu ve sonuçların ışığında aşağıda belirtilen öneriler sunulabilir:

- ✓ Çalışmalar daha geniş perspektiften bakılarak hazırlanmalı ve THU konulu makaleler öğretmenlik programlarıyla sınırlandırılmamalı daha geniş bir çevreye yayılmalıdır.
- ✓ Yapılan çalışmalar birbirine kaynaklık etmeli ve aynı konuların ele alındığı makalelerde farklı boyutlara dikkat çekilerek çalışma sayıları artırılmalıdır.
- ✓ THU konulu çalışmalar 14 yıl boyunca 58 çalışma ile sınırlı kalmıştır. Süreç içerisinde bu sayının artırılması ve kaleme alınacak benzer konularda alanyazında yer alan kaynaklardan yararlanılarak konuların zenginleştirilmesi gerekmektedir.
- ✓ Daha önceki çalışmalarda ele alınmayan çocuk esirgeme kurumları, yaşlı yaşam merkezleri, hayvan barınakları ve özel eğitim okulları gibi konular araştırma konusu seçilerek çalışma alanları genişletilebilir.
- ✓ Çalışmalara dahil edilen katılımcıların profilinin değişmesi ve üniversite-öğrenci ekseninin dışına çıkılmasının çalışma sayısındaki kısıtlamayı kaldıracağı düşünülmektedir.
- ✓ THU dersi kapsamında karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak ve değişen ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak alanyazına yeni çalışmalar kazandırılmalıdır.
- ✓ Karma araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalarda nitel ve nicel araştırma yöntemleri birbirini destekleyecek şekilde hazırlanmalıdır.
- ✓ Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcıların en doğru verileri rahatça sunabilmeleri için çalışmanın mantığına uygun yöntem ve desen tercih edilmelidir.
- ✓ THU konulu yeni çalışmalar hazırlanırken kullanılacak yöntem, desen, örneklem/çalışma grubunun birbiriyle uyumlu olmasına dikkat edilmelidir. Çalışmalara başlamadan önce belli ölçütler göz önünde bulundurularak planlama yapılmalı ve çalışmalar bu planlama doğrultusunda sürdürülmelidir. Yapılan bu planlamaların çalışmanın etkililiğini artıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R. (2008). Anketlerde veri kalitesinin iyileştirilmesi için öntest (pilot test) yöntemleri. *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2, 1-17.
- Arcagök, S. ve Şahin, Ç. (2013). Öğretim elemanları ve sınıf öğretmeni adaylarının “topluma hizmet uygulamaları” dersine ilişkin görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 21-54.
- Arcagök, S. ve Şahin, Ç. (2013). Sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu yöneticilerinin sınıf öğretmenliği anabilim dalı’ndaki topluma hizmet uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 101-112.
- Arkün, S. ve Seferoğlu, S.S. (2010, Nisan). *Topluma hizmet uygulamaları dersinin işlenişine yönelik bir örnek uygulama ve sürece ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi*. Gençlere Topluma Hizmet Bilinci Kazandırma Çalışmaları: Üniversitelerden Örnek Uygulamalar. 7. Eğitimde İyi Örnekler Konferansı, Sabancı Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, Y. ve Dilmaç, O. (2018). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 8(2), 276-296.
- Aykırı, K. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersi projelerine ilişkin deneyimlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 42-55.

- Aykırı, K. (2018). Tükendiler: sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tüketici hakları konusunda topluma hizmet uygulaması deneyimleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(12), 829-838.
- Aykırı, K. (2018). Kadın, kadına bunu yapar mı: bir grup kadın sosyal bilgiler öğretmen adayının kadın hakları konusunda topluma hizmet uygulaması deneyimleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(12), 839-848.
- Ayvacı, H.Ş. ve Akyıldız, S. (2009). Topluma hizmet uygulamaları dersinin bireye ve topluma kazandırdıkları ve toplumun beklentileri. *Millî Eğitim*, 184, 102-119.
- Beldağ, A., Yaylacı, A.F., Gök, E. ve İpek, C. (2015). Topluma hizmet uygulamaları dersinin üniversite toplum işbirliği açısından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(2), 161-178.
- Boran, M. ve Karakuş, F. (2017). Topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik öğretmen aday görüşlerinin incelenmesi. *Erciyes Journal Of Education (EJE)*, 1(1), 22-41. <http://dergipark.gov.tr/eje> adresinden elde edilmiştir.
- Bulut, B. ve Kara, C. (2012). Sosyal bilgiler dersinde topluma hizmet uygulamaları ve sosyal kulüplerle değerler eğitimi. *IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1620-1625.
- Bulut, M., Bulut, N. ve Bulut, A. (2012). Öğretmen eğitiminde değer eğitimi fırsatı olarak topluma hizmet uygulamaları dersi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 347-357.
- Can, A.A. (2017). Topluma hizmet uygulamaları (THU) dersi alan müzik öğretmeni adaylarının konuşma kaygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Marmara üniversitesi örneği). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(47), 221-241.
- Coşkun, H. (2009). *Topluma hizmet uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelebi, M. (2016). Eğitimde rekreasyon program uygulamaları (topluma hizmet uygulamalarında yaşayarak öğrenme). *International Journal of Social Science Research*, 5(1), 33-44.
- Çetin, T. ve Sönmez, Ö.F. (2009). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin amaç ve içeriğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 851-875.
- Çetinkaya, M. (2018). Topluma hizmet uygulamaları etkinliklerinin öğretmen adaylarının sosyal becerileri ve öz yeterlik inanç düzeylerine etkisi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 623-635. <http://dergipark.gov.tr/odusobiad> adresinden elde edilmiştir.
- Diñer, Ç., Ergül, A., Şen, M. ve Çabuk, B. (2011). Bir topluma hizmet uygulaması örneği: "Haydi kavram oyuncaklarıyla oynayalım". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(1), 19-38.
- Ekşi, Z. ve Cinoğlu, M. (2012). Topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 3-22.
- Elma, C., Kesten, A., Kiroğlu, K., Uzun, E.M., Dicle, A.N. ve Palavan, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 231- 252.
- Ergül, H.F. ve Kurtulmuş, M. (2014). Sosyal sorumluluk anlayışının geliştirilmesinde topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(49), 221-232. www.esosder.org adresinden elde edilmiştir.

- Erkan, S., Uludağ, G. ve Burçak, F. (2012). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algılarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 1, 184-194.
- Gökçe, N. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamalarına ilişkin değerlendirmeleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 176-194. <http://www.insanbilimleri.com> adresinden elde edilmiştir.
- Gömleksiz, M.N. ve Kılınç, H.H. (2015). Ortaokullarda sosyal kulüp etkinlikleri kapsamında yapılan toplum hizmeti çalışmalarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 495-512. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7978>
- Haktanır, G., Akgün, E. ve Duman, G. (2013). “Topluma hizmet uygulamaları dersi” ve “MEB mobil anaokulu projesi”nin birlikte yürütülmesi ile çocukların gelişimlerinin desteklenmesi: Peçenek köyü örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 69-82.
- Horzum, M.B. ve Bektaş, M. (2012). Otantik öğrenmenin topluma hizmet uygulamaları dersini alan öğretmen adaylarının derse yönelik tutum ve memnuniyetine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 341-360.
- Kara, C., Altıntaş, A. ve Kaya, İ.A. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamalarıyla “yardımseverlik değeri” kazanmaları hakkındaki görüşleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 22, 23-37.
- Karakaş, A., Uçak, E., Say, S. ve Bağ, H. (2014). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin görüşleri*. 11. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Adana.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye Yayınevi.
- Keleş, P.U. ve Aydın, S. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *EÜFBED- Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 169-184.
- Kesten, A. (2012). Öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının bakış açısıyla topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 2125-2148.
- Kesten, A., Elma, C., Kıroğlu, K., Dicle, A.N., Mercan, E. ve Palavan, Ö. (2011). Kurum yöneticilerinin bakış açısıyla topluma hizmet uygulamaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 45-63.
- Kesten, A., Köçer, M. ve Egüz, Ş. (2014). Topluma hizmet uygulamaları dersinin toplumsal bilinç kazandırmadaki etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 393-410. <http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm> adresinden elde edilmiştir.
- Kılıç, Ç.D.B. (2014). Topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin müzik öğretmeni adaylarının düşünceleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching)*, 3(4), 195-199.
- Kılınç, E. ve Dere, İ. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 209-220.
- Kıntar, N. (2017). DKAB öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *İlahiyatta Akademik Araştırmalar*, 61-84.
- Kocadere, S.A. ve Seferoğlu, S.S. (2013). Topluma hizmet uygulamaları dersinin işleniş: uygulama örnekleri ve sürece ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 75-89.

- Korkmaz, Z.S. ve Küçüköğlü, A. (2017). Topluma hizmet uygulamalarının öğretmen adaylarının değer kazanımlarına etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(16), 341-356.
- Kurtaslan, Z., Barışeri, N. ve Sevinç, S. (2012). Güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Fine Arts*, 7(4), 405-417.
- Kuzucu, K. ve Kamer, S.T. (Ed.). (2009). *Topluma hizmet uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Küçüköğlü, A. ve Koçyiğit, S. (2015). The effectiveness of community servicelearning in teacher training (topluma hizmet uygulamalarının öğretmen yetiştirmede etkililiği). *Journal of Theory and Practice in Education / Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 610-629.
- Küçüköğlü, A., Ozan, C. ve Taşgın, A. (2016). Topluma hizmet uygulamaları dersi sürecinin yansıtıcı günlükler yoluyla incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(3), 787-803. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.97012>
- Mirzeoğlu, D., Özcan, G., Aktağ, I. ve Çoknaz, H. (2011). Üniversite-toplum bütünleşmesi: topluma hizmet uygulamaları dersi: projeler, kazanımlar ve sorunlar (Bolu örneği). *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 37-45.
- Nas, E.S., Çoruhlu, Ş.T. ve Akbulut, İ.H. (2015). Topluma hizmet uygulamaları dersinden yansımalar: özel durum çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 27-43.
- Özdemir, S. (2011). Eğitim fakültelerinde topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, 3(4), 2217-2224.
- Pirpir, D.A., Büyükbayraktar, Ç.G., Çiçekler, C.Y. ve Konuk, E.R. (2014). Okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 539-554.
- Sarikaya, B. ve Söylemez, Y. (2017). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik düşüncelerinin değerlendirilmesi: Muş Alparslan üniversitesi örneği. *Atatürk Üniversitesi Türk Dili Ve Edebiyatı Araştırmaları / Makaleler*, 109-122.
- Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Sevim, O. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik düşünceleri: Atatürk üniversitesi örneği. *EKEV Akademi Dergisi*, 48, 293-302.
- Sönmez, Ö.F. (2009). *Topluma hizmet uygulamaları dersi ve tanımlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sönmez, Ö.F. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik görüşlerinin kazanım boyutunda değerlendirilmesi. *The Black Sea Journal of Social Sciences*, 2, 53-72.
- Şentürk, U., Arakoç, B., Cengiz, C., Serbes, Ş., Dohman, Z. ve Söğütçü, T. (2014). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği topluma hizmet uygulamaları dersinin öğrenci kazanımları açısından değerlendirilmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 9(1), 16-27.
- Talas, M. ve Karataş, A. (2012). Çevre bilincinin geliştirilmesinde topluma hizmet uygulamaları dersinin önemi: Niğde üniversitesi sınıf öğretmenliği programı örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 4(1), 107-124.
- Tanrıseven, I. ve Yelken, T.Y. (2011). Topluma hizmet uygulamaları dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(1), 415-428.

- Tosun, N. (2014). BÖTE bölümü öğrencilerinin proje tabanlı topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 961-980.
- Tülüce, H.S. (2014). İngilizce öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde elde ettikleri kazanımlara ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 01-18.
- Uğurlu, Z. ve Kıral, E. (2012). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin işleyiş süreci ve kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Journal of The Institute of Social Sciences*, 2(1), 59-93.
- Wade, R.C. (1995). Developing Active Citizen: Community Service Learning in Social Studies Teacher Education. *The Social Studies*, 122-128.
- Yıldırım, A. (2011). *Topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin temel kavramlar*. Erdoğan, S. (Ed.). Topluma Hizmet Uygulamaları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2011). Eğitim fakültelerinin sosyal sorumluluğu ve topluma hizmet uygulamaları dersi: nitel bir araştırma. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(2), 86-108. www.keg.aku.edu.tr adresinden elde edilmiştir.
- Yılmaz, M. ve Arslan, Ş. (2016). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 598 – 607.
- YÖK. (2006). *Dersler ve içerikleri*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı.
- YÖK. (2011). *Topluma hizmet uygulamaları dersi yönergesi*.
- Zülfüoğlu, Ö. ve Soydan, Y.N.T. (2019). Topluma hizmet uygulamaları dersinin maliye bölümü öğrencilerinin erdemli mal ve hizmetlere bakış açısı üzerindeki etkisi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 41(1), 278-296.

EXTENDED ABSTRACT

To reach the modernity in the changing and developing world, a good education should be given in schools. Various methods have been used to provide quality education in schools. In this context, Community Service Learning (CSL) course was put into practice in teacher training programs, by the Council of Higher Education (YÖK) in 2006. According to course description, students, who take this course, will learn many social values related to the society, they live in and gain the authority to view the events that will enable them to affect and improve the environment. In this context, this study aims to identify the article on community service applications in Turkey, to collect articles under one roof to analyze the articles from various dimensions, such as; years, subjects, study groups, research designs, and to draw a road map for researchers who plan to work in the field of community service practices. This study has been prepared based on the question "How are the articles on CSL in terms of content?" The fact that the answers to this question were considered worthy of the examination was the determining factor in the preparation of the study. Within the scope of the study, the full text of 58 studies about CSL through Google Scholar, TR Index, and SOBIAD (Social Sciences Research Society) was reached by browsing on the internet, but 3 of these articles were not included in the study because they have meta-analysis features. As a result, 55 articles published in different journals in the field of CSL between 2009-2019 constituted the sample of this study. The articles examined by the "document analysis method", one of the qualitative research methods, were classified according to the year of publication, sample/study group, research method, research design, and fields. According to the results of the analysis, it was seen that although the community service practices course was included in the curriculum in 2006, the studies on this area first started with

2 studies in 2009. The importance of this issue has changed over the years, with 9 studies in 2011, 2012, and 2014, reaching the highest number. During the time this study was prepared in 2020, it was observed that there was no study related to service to society in the literature. When we look at the sample/study group distribution, it is seen that the studies are university-student oriented. In most of the studies, individuals representing different groups are brought together and included in the study group. This shows that there is diversity in the study group. According to the study results the most used method in the articles is the qualitative research method with 36 studies, the most preferred design is the survey model with 15 studies. Since both the mixed research method is used in some articles and the articles are prepared with an interdisciplinary approach, it has been observed that the patterns used in the studies vary. Besides, it has been observed that there are studies in which the research method and research design are not specified. Articles on CSL have been prepared in connection with different fields. CSL studies have been prepared by contacting the following institutions that provide teacher education: non-governmental organizations, administrators and representatives, social clubs, computer and educational technologies, guidance and psychological counseling, 2004 social studies teaching program, fine arts education, finance department, body education and sports management, social responsibility studies, preschool teaching, social studies education, classroom teacher, science education, religious culture and moral education, Turkish education, mathematics education, English-language education, and music education. When we look at CSL studies regarding their fields, most articles, 15 studies, were written in the fields of social studies and elementary teacher education programs. Variations in the study group and research design are also seen in these areas. While some educational institutions in many countries in the world giving extra respect CSL in recent years because of ranking issues, the study results show that CSL studies are in a declining trend in Turkey. In a long term, this situation may affect Turkish universities' position in the world rankings of universities. For this reason, to revive the importance given to the work in the field of service to the society and to increase the quality of the work, the problems encountered within the scope of CSL should be taken into consideration and new studies should be written considering the changing needs. Based on examples in foreign countries, CSL should not be taught only as a course at the university; it should be widespread at all levels of education and training. Since Turkey gets more immigrants than any other neighbor or European countries, CSL studies may provide new perspectives for educators and it would be used to accelerate the integration process of the immigrant students. In this direction, community service activities should not be limited to teaching programs, but should be spread to a wider circle and should be prepared from a wider perspective. Studies should be prepared as references to each other and the number of original topics should be increased by drawing attention to different dimensions in articles dealing with similar issues. However, while preparing the studies, attention should be paid to the compatibility of the method, design, sample/study group to be used.